

Styczeń

Spotkanie 4

Pismo Święte głosem Pana
Jak czytać Pismo Święte w rodzinie.
Pismo Święte w życiu rodziny.
Liturgia Słowa w Kościele.

Biblia, inaczej Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, stanowi zbiór ksiąg religijnych judaizmu i chrześcijaństwa. Przetłumaczona jest na około 1300 języków i narzeczy. Jest najbardziej znaną i wydawaną księgą świata — już od trzech tysięcy lat. [...] W przekonaniu żydów i chrześcijan Biblia jest księgą objawioną przez Boga samego. Zawiera treści religijne i zasady moralne istotne dla każdego człowieka.

Biblijne księgi powstawały w rozległym przeciągu czasu: od XIII wieku przed Chr. Do I wieku po Chr. 73 i miały wielu autorów. Autorzy biblijni posługiwali się różnymi formami wypowiedzi, różnymi rodzajami i gatunkami literackimi. Niektóre księgi i fragmenty Biblii — to arcydzieła literatury światowej.

Biblia (grec. biblos=książka, biblia=książki), albo inaczej Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu (Przymierza), jest to zbiór ksiąg religijnych judaizmu i chrześcijaństwa. Testament (łac. Testamentum = przymierze) oznacza w Biblii układ, na mocy którego Bóg zobowiązuje się, pod pewnymi warunkami, obdarzyć szczególnymi dobrami tych, którzy stają się Jego ludem. Stary Testament zawiera dzieje przymierza Boga z ludźmi zawartego z Noem, Abrahamem, Mojżeszem i Dawidem. Nowy Testament nie unieważnia Starego Przymierza, lecz je ostatecznie wypełnia: życiem i działalnością Jezusa Chrystusa, Boga i Człowieka.

Kanon, czyli wykaz ksiąg Pisma Świętego, obejmuje 46 ksiąg Starego i 27 Nowego Testamentu. Wszystkie księgi Starego i Nowego Testamentu można podzielić na trzy grupy: historyczne, dydaktyczne i prorockie.

Znawcy literatury słusznie podnoszą, że wiele ksiąg i tekstów biblijnych należy do arcydzieł literatury wszystkich czasów. Wystarczy wspomnieć Księgę Psalmów, Koheleta, Hioba, Pieśń nad pieśniami, hymn św. Pawła o miłości (1 Kor 13) lub ewangeliczne przypowieści. Autorzy tych owych biblijnych tekstów — nie ulega wątpliwości — byli świetnymi poetami. Ale nie wszystkie teksty biblijne należą do wybitnych dzieł literackich. A jednak cała Biblia powstała pod natchnieniem Ducha Świętego. Widać przeto, że czym innym jest natchnienie poetyckie, a czym innymi biblijne. **Przez natchnienie biblijne Kościół katolicki rozumie bezpośredni, pozytywny i nadprzyrodzony wpływ Boga na umysł i wolę piszącego, dzięki czemu powstająca księga jest dziełem dwóch autorów: Boga i pisarza biblijnego.** Wpływ Boga na rozum nie polega na dyktacie, lecz na oświeceniu, dzięki któremu pisarz mógł należycie pojąć wszystko to, co miał przedstawić w sprawach wiary i zasad moralności. Wpływ Boga na wolę był poruszeniem, które skłania autora biblijnego do pisania, ale nie znosi jego osobistej wolności. Autorzy biblijni korzystali z własnych uzdolnień i sił, gdy przekazywali na piśmie — własnym stylem i językiem — sprawy wiary i moralności objawione im przez Boga.

Biblię napisano zasadniczo w dwóch językach: hebrajskim i greckim. Starożytny hebrajski był językiem sakralnym, pisanym. Stary Testament powstał w języku hebrajskim, z wyjątkiem niektórych ksiąg powstałych w aramejskim, które później przełożono na język grecki. Natomiast wszystkie księgi Nowego Testamentu powstały w języku greckim.

Biblia — dla chrześcijan i żydów — jest zbiorem ksiąg świętych, które zawierają historię zbawienia nie tylko narodu wybranego, lecz całej ludzkości. W historii zbawienia Bóg przemawiał do ludzi i podnosił ich ku sobie. **Ów religijny, sakralny wymiar Biblii jest podstawowy, bez niego Biblia nie byłaby tym, czym jest: księgą świętą dla miliardów żydów i chrześcijan w ciągu przeszło trzech tysięcy lat.**

(Biblia – o czym mówi Słowo Boże – skrót: <http://jezuici.pl/mozna-zrozumiec-pismo-swiete/>)

„Bóg objawił tajemnicę swych związków z człowiekiem i swoich oczekiwań wobec człowieka”. „Bóg przemówił do człowieka”. Swe objawienie przekazał na kartach Biblii i w Tradycji wiary Kościoła. Na czym polega owo przemawianie Boga do ludzi za pośrednictwem Pisma Świętego?

Teksty Pisma Świętego opowiadają o tym, jak ludzie Biblii (autorzy ksiąg Pisma Świętego), a także jak Jezus podzielili się z nami swoim doświadczeniem obecności i działania Boga w ich życiu. Chodzi więc o pamięć, że

teksty całego Pisma Świętego zawierają opowiadania o Bogu, który jest z ludźmi, który ludzi prowadzi, który ludziom pomaga zrozumieć, po co żyją, w jaki sposób mogą stać się szczęśliwymi.

Czytanie albo słuchanie tekstów Pisma Świętego z przekonaniem, że zawsze opowiadają one o Bogu i Jego miłości do ludzi pomoże znaleźć odpowiedź na kolejne pytania związane z Pismem Świętym: Na czym polega, czego dotyczy przemawianie Boga do ludzi w tekstach Pisma Świętego? Do wyjaśnienia tego pytania odwołajmy się do tekstów Nowego Testamentu, Ewangelii. Teksty te opowiadają przede wszystkim o tym, co Jezus czynił i czego nauczał. Jeśli przy ich czytaniu pamiętać będziemy, że opowiadają one o doświadczeniu obecności, działania Boga, to łatwiej będzie nam rozumieć, że **także Jezus opowiadał ludziom o swoim doświadczeniu obecności, działania Boga. Jeśli do tego przyjmujemy, że On sam jest Bogiem, Synem Bożym, który przyjął ludzkie ciało, aby przywrócić ludziom utracone życie w Bogu i z Bogiem na całą wieczność, to zrozumiemy, że sam Bóg w Jezusie i przez Jezusa odsłania przed ludźmi swoje pragnienia uczynienia ludzi szczęśliwymi na całą wieczność.**

Kolejne pytanie może dotyczyć pragnień Boga: jakie Bóg ma pragnienia wobec ludzi? Już w Starym Testamencie Bóg pozwalał ludziom poznawać swoje pragnienia. Takie opowiadania czerpane z Pisma Świętego jak opowiadania o Abrahamie, o Mojżeszu i o tym, jak z polecenia Boga wyprowadził Izraelitów z niewoli egipskiej pozwalają zrozumieć, że **Bóg pragnie dla człowieka wolności, spokoju, sprawiedliwości.** Te pragnienia Boga jeszcze wyraźniej wyjaśnił ludziom sam Jezus. Tłumaczył im, że **spełnienie się ich pragnień możliwe jest tylko w Bogu.** Tłumaczył też, że On właśnie po to przyszedł na świat, aby ostatecznie – przez swoją śmierć na krzyżu i swoje zmartwychwstanie – umożliwić ludziom życie z Bogiem przez całą wieczność, bez końca.

Pamięć o tych najbardziej podstawowych sprawach jeszcze nie rozwiąże wszystkich trudności związanych z rozumieniem słuchanych, albo czytanych tekstów Pisma Świętego. Pomaga jednak w stopniowym uczeniu się rozumienia tej księgi, bo **na jej kartach rzeczywiście Bóg pozwolił ludziom opowiadać o Jego wielkiej miłości do ludzi i o tym, że dzieli się z ludźmi swoim szczęściem zapraszając ich do życia z Nim przez całą wieczność.**

Bóg mówi do mnie przez Pismo Święte

Bez względu na wiek, historię życia, ogólne wykształcenie, wykonywany zawód, nikt nie powinien bać się codziennie albo przynajmniej w niedzielę czy święto czytać Pismo Święte. Czytać wytrwale i bez zniechęcenia.

Aby prawidłowo i z pożytkiem duchowym czytać i zgłębiać słowo Boże, konieczne jest wsparcie ludzkiego rozumu przez pomoc przychodzącą od Pana Jezusa - łaskę! Bez tego nadprzyrodzonego wsparcia rozum człowieka jest bezsilny. Nie pomoże nawet zbiorowy wysiłek. Z pomocą jednak rozumu i łaski, współdziałających ze sobą zgodnie, każdy poradzi sobie znakomicie. Prawda ta wyraźnie została podana w Ewangelii. Na przykład u św. Łukasza: "Wtedy (Jezus) oświecił ich umysł, aby rozumieli Pisma" (24,45).

Przede wszystkim na czytanie należy wygospodarować najlepszy w ciągu dnia czas. Znaleźć spokojny kąt w domu, by przed rozpoczęciem lektury posiedzieć trochę w milczeniu. Czytanie Pisma Świętego jest niczym innym jak tylko słuchaniem mówiącego do człowieka Boga! Mówiącego ludzkim językiem, za pomocą zwyczajnych słów, zdań, obrazów, przypowieści... a nawet bajki!

Obcowanie z Biblią winna zawsze rozpoczynać modlitwa. Szczera prośba wyjęta z głębi serca i skierowana ku niebu. Najlepiej jest wtedy, gdy całe czytanie ma charakter modlitewny. Należy w niej prosić Ojca z nieba o trzy dary:

O dobrą, silną wolę - "Boże spraw, abym chciał czytać i rozważać Twoje Słowo". **Owocnym bowiem jest tylko to czytanie, które podejmowane jest przez człowieka z dobrej i nie przymuszonej woli, które konsekwentnie prowadzi na przekór piętrzącym się przeszkodom, lękom, przeciwnościom.**

O wiarę - "Boże spraw, abym czytał zawsze z wiarą!" Pismo Święte jest jedyną w swym rodzaju Księgą. W Nim jest obecny Pan Jezus. **Kiedy się zatem czyta lub słucha słów Pisma Świętego, to słyszy się mówiącego do nas, ludzi, Chrystusa!** Na przykład św. Hieronim uczył: "**Nieznajomość Pisma jest nieznajomością Chrystusa**".

O łaskę oświecenia - Ostatnim, trzecim darem, o którym w modlitwie poprzedzającej czytanie należy koniecznie rozmawiać z Bogiem, jest łaska oświecenia rozumu przy czytaniu. I o **to, by nie ulec pokusie czytania na własną rękę, w oderwaniu od Kościoła, lecz zawsze w Kościele i pod Jego opieką**, należy prosić Boga.

Jak czytać Pismo Święte w małżeństwie i rodzinie?

Przede wszystkim należy zadbać, aby w każdym domu i rodzinie katolickiej był egzemplarz Pisma Świętego. Z nabyciem Biblii nie ma problemu, bo ukazało się wiele wydań i w różnej postaci tej jedynej Księgi ksiąg świata. Do czytania najmłodszym możemy wykorzystać różne wydania pięknie ilustrowanej Biblii dla dzieci. Warto używać także różnorodnych nowoczesnych form przekazu, np. płyt CD, czy DVD. **Nie unikajmy jednak czytania z dziećmi „dorosłego” Pisma Świętego.**

Doświadczenie pokazuje, że dzieci bardzo żywo reagują na historię biblijną, zwłaszcza te starotestamentalne. Należy więc budować w dzieciach ten świat biblijnych postaci, historii, wydarzeń, świat biblijnej wyobraźni. Będzie to bardzo płodnie procentowało na dalszych etapach rozwoju. Warto co jakiś czas czytać historię biblijną, omawiać je z dziećmi, pokazywać obrazki, prosić by coś namalowały albo ulepiły z plasteliny. To będzie forma medytacji biblijnej, zresztą bardzo popularna w wielu domach rekolekcyjnych na Zachodzie, które oferują takie „kreatywne”, artystyczne kursy rekolekcyjne dla dorosłych.

Odczytywanie odpowiednio wybranego fragmentu Pisma Świętego winno towarzyszyć najważniejszym momentom życia małżeńskiego i rodzinnego, np. wieczery wigilijnej, wizycie duszpasterskiej kapłana zwanej kolędą, rocznicom i jubileuszom, spotkaniom w rodzinnym gronie.

Biblię w rodzinie powinno się czytać i rozważać systematycznie. Szczególnie dogodnym czasem na rodzinną lekturę Biblii są niedziele (po południu lub wieczorem), święta, czy dni wolne od pracy. Można również wykorzystać dni powszednie: przed wieczorną wspólną modlitwą całej rodziny.

Rodzinne czytanie Pisma Świętego powinno być poprzedzone modlitwą. Również modlitwą należy zakończyć lekturę Słowa Bożego.

Pismo Święte obok Eucharystii jest dla katolików wielkim skarbem i świętością, dlatego powinno być przechowywane w domu rodzinnym z szacunkiem. Nie może ono podzielać losu innych książek w bibliotece. Dlatego zaleca się, aby znalazło się ono na ołtarzyku domowym. Może spoczywać na odpowiednio przyozdobionym podwyższeniu. Księga Święta winna być otoczona światłem – symbolem żywej obecności Boga. Tu również jest miejsce na mały domowy krzyżyk – pasyjkę, używany podczas wizyty duszpasterskiej. W bezpośrednim sąsiedztwie mogą się znaleźć dewocjonała: ikona, obraz, figura świętego, pamiątki pierwszej Komunii św.

Liturgia Słowa w Kościele

„Msza święta składa się jakby z dwóch części, mianowicie z liturgii słowa i z liturgii eucharystycznej, które tak ściśle łączą się ze sobą, że stanowią jeden akt kultu. Albowiem we Mszy świętej zostaje zastawiony zarówno stół słowa, jak i Chrystusowego Ciała, z którego wierni czerpią naukę i pokarm” (OWMR 28; por. KL 56). Tak uczy Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego, taka jest też nauka Soboru Watykańskiego II, ale czy w naszej świadomości rzeczywiście te dwa stoły wystarczająco wyraźnie są wyakcentowane?[...] Czy mamy świadomość, że poprzez usta lektora sam Chrystus do nas mówi? Czy uważnie Go słuchamy? Czy dajemy sobie czas na rozważanie Jego słowa? Czy zachowujemy podczas Mszy zalecane chwile ciszy i medytacji?

„Obrzędy poprzedzające liturgię słowa, czyli wejście, pozdrowienie, akt pokutny, Kyrie, Chwała na wysokości i kolekta, mają charakter wstępu, wprowadzenia i przygotowania. Ich celem jest to, aby wierni gromadzący się razem stanowili wspólnotę oraz przygotowali się do uważnego słuchania słowa Bożego i godnego sprawowania Eucharystii” (OWMR 46).

Po obrzędach wstępnych, przygotowujących do godnego sprawowania świętych misterii, następuje liturgia słowa, której główną część stanowią czytania z Pisma Świętego przeplatane śpiewami. Natomiast homilia, Credo oraz modlitwa powszechna są rozwinięciem liturgii słowa. **W czytaniach Bóg przemawia do swego ludu, dostarczając wiernym duchowego pokarmu. Następnie lud odpowiada na usłyszane słowo wyznaniem wiary oraz zanoszeniem do Boga próśb w powszechnej modlitwie wiernych (OWMR 55)1.**

„[Chrystus] jest obecny w swoim słowie, albowiem **gdy w Kościele czyta się Pismo święte, wówczas On sam mówi**” (KL 7).

Pierwszym warunkiem owocnego słuchania jest zatem uświadomienie sobie, że to sam Chrystus do nas mówi. Obecność Chrystusa w słowie nie jest taka sama, jak obecność w Eucharystii, jest jednak obecnością rzeczywistą. Nie tylko czyta się słowa Chrystusa wypowiedziane kiedyś. On jest tutaj naprawdę. Czytający używa mu swego głosu, lecz Tym, który mówi, jest sam Chrystus. W związku z tym Orygenes napominał wiernych, aby tak samo, jak czuwają, by najmniejsza cząsteczka Eucharystii nie spadła na ziemię przy Komunii, tak również z wielką uwagą słuchali słowa Bożego. Św. Augustyn natomiast głosił, że liturgia słowa jest posiłkiem i że słuchać słowa Bożego, to żywić się Chrystusem³.

W czytaniach Bóg mówi do mnie! To o mnie chodzi, o moje życie, moje zbawienie lub potępienie. Tylko takie słuchanie słowa Bożego — z wyczekiwaniem, z osobowym zaangażowaniem, z całkowitym podporządkowaniem się Bogu i w konsekwencji prowadzące do konkretnego działania — może sprawić, że staniemy się „listem Boga do ludzi”. Bóg bowiem mówi do nas, aby następnie całe nasze życie przemawiało do otoczenia. Dla niejednego bowiem człowieka jedyną Biblią, jaką w życiu przeczyta, jest życie chrześcijanina. **Dlatego nieodzownym warunkiem autentycznego słuchania słowa Bożego jest wprowadzenie usłyszanego słowa w czyn.** Św. Jakub Apostoł tak o tym pisze: „Wprowadzajcie zaś słowo w czyn, a nie bądźcie tylko słuchaczami oszukującymi samych siebie. [...] Kto zaś pilnie rozważa doskonałe Prawo, Prawo wolności, i wytrwa w nim, ten nie jest słuchaczem skłonny do zapominania, ale wykonawcą dzieła; wypełniając je, otrzyma błogosławieństwo” (Jk 1,21-25).

Szczytem liturgii słowa jest czytanie Ewangelii (OWMR, 60). Ani czytań, ani psalmu responsoryjnego, nie wolno zastępować tekstami nie biblijnymi (OWMR, 57), bowiem „do całokształtu tekstów czytań mszalnych ma wstęp tylko słowo Boże. Lektura Pisma św. nie może być zastępowana lekturą innych tekstów, choćby nawet posiadających niewątpliwie walory religijne i moralne”.

Skoro wyjątkowość czytań liturgicznych wiąże się z obecnością samego Chrystusa przemawiającego do swego ludu, dobrze jest zwrócić uwagę na postawę, w jakiej słuchamy Bożego słowa. Niektóre osoby przeniosły do kościoła „naturalną postawę rekreacyjną”, polegającą na tym, że zakładają nogę na nogę, wygodnie się rozsiadając. Tymczasem także nasza postawa zewnętrzna powinna wyrażać prawdę o Bożej obecności.

Proklamację Ewangelii, która jest „szczytem liturgii słowa”, poprzedza tzw. aklamacja. Przez większość roku liturgicznego jest to śpiew „Alleluja!”, który „ma być spontanicznym, pełnym entuzjazmu i radości okrzykiem uwielbienia i wdzięczności. Bo oto Pan jest z nami! Przychodzi w słowie, które nie przemienie!”.

Po Aklamacji następuje **czytanie Ewangelii - stanowiące szczyt Liturgii słowa.** Sama liturgia poucza nas, że należy je otaczać najwyższym szacunkiem. Wyróżnia bowiem Ewangelię spośród innych czytań specjalnymi oznakami czci. Wszyscy wstajemy, a podczas słów „Słowa Ewangelii według...” czynimy mały znak krzyża (na czole, ustach i sercu). Oznacza on naszą gotowość do myślenia o Bogu, głoszenia jego nauki oraz postępowania zgodnie z nakazami Ewangelii. W trakcie czytania powinniśmy zachować postawę stojącą, milczenie oraz powagę.

Po Ewangelii przyjmujemy postawę siedzącą i następuje Homilia zwana czasem kazaniem.

Zadanie homilii polega na wniknięciu „w konkretne życie ludu Bożego, w jego pytania, poszukiwania, problemy i niepokoje”. Sprawy i troski zgromadzonych homilia stara się „ujrzyć, zrozumieć i wyjaśnić w świetle zbawczego słowa Bożego i celebrowanego misterium Chrystusa”. Prowadzi słuchaczy do wewnętrznej przemiany, która następnie znajduje swój wyraz w życiu codziennym. Homilia staje się więc miejscem spotkania słowa Bożego z naszym życiem. Przygotowuje też „słuchaczy do owocnego uczestnictwa w ofierze Chrystusa, do ofiarowania samych siebie i sakramentalnego zjednoczenia z Chrystusem w eucharystycznej uczcie”.

„W modlitwie powszechnej, czyli modlitwie wiernych, lud w pewien sposób odpowiada na słowo Boże przyjęte z wiarą i wykonując swą wynikającą z chrztu funkcję kapłańską, znosi do Boga błagania za zbawienie wszystkich” (OWMR 69).

Ta forma wspólnej modlitwy była praktykowana już przez naród wybrany w świątyni jerozolimskiej i w synagogach. Czytanie Biblii w szabat kończyło się „modlitwą, której towarzyszyły wspólne odpowiedzi na poszczególne intencje”. Modlitwa ta obejmowała „najwyższe władze żydowskie, osoby szczególnie zasłużone, zmarłych, gminy zagrożone w wierze i doświadczone nędzą, duchowe i doczesne dobra wszystkich zgromadzonych”. Pierwsi chrześcijanie, którzy wywodzili się ze środowiska żydowskiego, przenieśli tę formę modlitwy również do swoich zgromadzeń²³.

Podział Mszy św. na dwie zasadnicze części podkreślają także miejsca, w których sprawuje się liturgiczne czynności. Dla liturgii słowa miejscem tym jest ambona. To z niej głosi się słowo Boże:

*Ks. Ryszard Kempniak: Wola Boga Ojca i zaufanie Jezusa
(ks. Rafał Buchinger; www.adonai.pl) Elementarz czytającego Pismo Święte
Dorota Baranowska: Stół Słowa Bożego*

Zadanie dla rodziców:

W piątek lub w sobotę przygotować się z dziećmi do niedzielnej Mszy - przeczytać wspólnie niedzielną Ewangelię i krótko ją wyjaśnić. Porozmawiać z dzieckiem jak rozumie tę Ewangelię.